

Єршова Н.Ю.

доцент кафедри економічного аналізу і обліку

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут»

м. Харків, Україна

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК В КОНТЕКСТІ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ

Філософія обліку полягає в народженні з «інформаційного хаосу» «інформаційного порядку». Будь-який вид обліку - це система спостереження (моніторингу) і контролю, що формує інформацію зворотного зв'язку в управлінні економічними суб'єктами. Характерними рисами розвитку соціально-економічних систем сьогодні є ускладнення розв'язуваних проблем і об'єктів; зростання кількості зв'язків між об'єктами; динамічність ситуацій; дефіцитність ресурсів та інші. Перераховані риси викликають доцільність застосування системного підходу, як одного з можливих варіантів обґрунтування методології дослідження [1].

Будь-яке підприємство можна розглядати як складну відкриту систему, що складається з підсистем (складних систем більш низького порядку), керується, виробляє і має мету свого існування. У схемі функціонування підприємства як системи, інформаційна підсистема, що включає управлінський облік і аналіз, є основним «постачальником» інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень, а саме складання планів, контролю їх дотримання та регулювання діяльності підприємства при виявленні відхилень. Використання базису системного підходу до організації управлінського обліку на підприємстві, як до об'єкту дослідження, виражається в діалектичному підході до цілого і його частин - враховується, що сукупність всіх сторін явища, процесу, ситуації можна охопити, лише вивчивши усі їх сторони та зв'язки. Згідно з системним підходом, система має вхідний вплив, систему обробки,

кінцеві результати і зворотний зв'язок. Системний підхід надає можливість розглядати управлінський облік як окрему організаційно-технічну систему з вхідними та вихідними параметрами, які забезпечують процес збору та обробки внутрішньої управлінської інформації. Система управлінського обліку об'єднує такі драйвера управлінського обліку як ресурси, бізнес-процеси, результати операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, які пов'язані між собою.

Організація управлінського обліку в контексті системного підходу пов'язана з визначенням числа компонентів системи, необхідного для нормального функціонування по досягненню її цілей, структуризацією компонентів за рівнями ієрархії (аналіз) і встановленням зв'язків між ними. Згідно з методологією системного підходу, принципами побудови системи управлінського обліку виступають: спряженість цілей, функцій, повноважень; орієнтованість на певний рівень компетентності персоналу; забезпечення ефективного контролю; гнучкість і адаптивність. В рамках системного підходу до функціонування системи управлінського обліку значним виступає принцип комплексності, суть якого полягає в комплексному використанні методів і засобів при побудові системи, а також урахуванні впливу організаційних, правових, технічних, матеріальних, соціальних та інших факторів, що діють у системі. Таким чином, якщо принцип комплексності означає створення системи управлінського обліку з урахуванням всіх чинників, які на неї впливають, то системність – виявлення та усунення протиріч між елементами, їх ув'язку між собою.

Інструментарій управлінського обліку розширюється за рахунок додавання статистичних і математичних методів, а також прийомів економічного аналізу. На сьогодні управлінський облік включає методи калькулювання собівартості та управління витратами; довгострокове планування та бюджетування; контроль і аналіз виконання бюджетів; управління за відхиленнями; підготовку інформації для різноманітних і численних ситуаційних управлінських рішень. В економічній літературі наводяться характеристики різних систем управлінського обліку. Так, Р. Ентоні та Дж. Рис виділяють наступні: облік

повної собівартості, диференційований облік, облік за центрами відповідальності [4]. Деякі автори не встановлюють системи обліку, а напрямки управлінського обліку: облік витрат і калькуляція собівартості продукції, облік фінансових результатів по центрах відповідальності, диференційований облік. При цьому не формулюються відмітні ознаки ні системи, ні напрямки управлінського обліку [2, 3]. Система управлінського обліку характеризується обсягом інформації, поставленої перед нею цілями, критеріями і засобами досягнення цілей, складом елементів та їх взаємозв'язком.

Управлінський облік охоплює всі важливі ділянки діяльності підприємств, об'єднуючи в єдину систему планування, облік та аналіз витрат по видам, місцям формування та об'єктах калькулювання; нормативний облік на базі повної та скороченої собівартості, методи її калькулювання; планування, облік та аналіз інвестицій. Кожна з складових частин системи передбачає оцінку аналітичної и отриманої інформації з точки зору можливостей використання для управлінських цілей.

Процес розробки і функціонування систем управлінського обліку зазнає впливу багатьох чинників. Серед них можна виділити наступні: організаційні та технологічні особливості, застосовувані технології обробки даних, потреба в управлінській інформації, економічні можливості створення і функціонування таких систем. Використання системного підходу до управлінського обліку дозволяє враховувати багаторівневу структуру системи обліку, специфічні властивості різних її рівнів і діючі на них механізми.

Література.

1. Кравченко Е.И. Парадигма - традиция - теория: опыт категориального разграничения / Е.И. Кравченко // Ломоносовские чтения. - 2002. - Том №2 // Режим доступа : <http://lib.socio.msu.ru>
2. Керимов В.Э. Концепция управленческого учета на современном этапе развития экономики / В.Э. Керимов, П.В. Селиванов // Менеджмент в России и за рубежом. - 2001. - № 4 - С. 7-11.

3. Малявко А.Б. Аспекты качества в многоцелевых учетных системах // Режим доступа : www.audit-it.ru

4. Энтони Р., Рис Дж. Учет : ситуации и примеры / Пер с англ. ; под ред. А.М. Петрачкова. - М. : Финансы и статистика, 1993. - 560 с.